

CAUSA EXEMPLARIS
(pro cvičení)

„Skutkový omyl“

N.M. BARBIERI – DAVOLIO
Druhá část

KONEČNÝ ROZSUDEK V PROCESU PRVNÍ INSTANCE

Ve jménu Pána. Amen.

V XXV. roce pontifikátu Jeho svatosti Jana Pavla II., 20. února 2003, níže podepsaní soudci

(*omissis ...*) Předseda a referující

(*omissis ...*) Soudce

(*omissis ...*) Soudce

V případě neplatnosti manželství uzavřeného ve farnosti (*omissis...*), diecéze Pesaro, 4. září 1993,

Mezi

Paní Annalidou BARBIERI, žalující stranou, narozena v Pesaru 21. dubna 1966 a bydlícím v (*omissis ...*), zákoně zastoupená svým prokurátorem a obhájcem adv. (*omissis ...*),

A

panem Davidem Davolio, žalovanou stranou, narozeným v Pesaru 21. prosince 1965 a bydlícím v (*omissis ...*),
s intervencí v případě (*omissis...*), obhájce svazku,
vyslovili následující konečný rozsudek první instance.

SKUTKOVÁ PODSTATA

1. Annalisa BARBIERI a David DAVOLIO se seznámili, brzy po době dospívání: on měl sedmnáct let, ona šestnáct; začali spolu chodit a považovat se za „snoubence“. Bydleli ve stejné čtvrti v Pesaru. Annalisa byla jediná dcera řádné a věřící rodiny, která jí poskytla solidní morální a náboženskou výchovu. Navštěvovala universitu a je promovaná v biologii.

David pochází z nevěřící rodiny, nebyl pokřtěn. Davidova matka, to vskutku jasně vyjádřila: „Já a můj manžel jsme dětem neposkytli žádné náboženské vzdělání a nenechali jsme je ani pokřtít, náš úmysl byl, aby se děti, až dospějí, mohli v oblasti náboženství svobodně rozhodnout“ (12/2). Také David navštěvoval universitu a je promován jako inženýr.

2. Zasnoubení trvalo deset let a vyznačovalo se vzájemným citem, směřovalo k manželství jako přirozené završení zvoleného života. Rodiny žily tuto volbu svých dětí rozdílně: rodina dívky byla přátelská a otevřená, rodina chlapce byla uzavřená do sebe a rodinu Annalisy přijala až po uzavření manželství.

Svatba byla rozhodnuta společně, s nějakým naléháním ze strany dívky. Bylo to z rozhodnutí dívky, mít svatbu v kostele, zatímco rodina chlapce a také mladík tíhli spíše k civilnímu sňatku. Bylo požádáno o dispens z důvodu rozdílnosti náboženství, který jim byl udělen dle obvyklých podmínek, protože David neměl v úmyslu se nechat pokřtít.

3. Manželství bylo uzavřeno 4. září 1993 ve farním kostele v (*omissis ...*), provincie a diecéze Pesaro. Pozvaných nebylo mnoho a hned po svatbě následovalo občerstvení. Na svatební cestu, která trvala několik dní, prožili v Německu. Po svatbě bydleli v bytě, který patřil rodině ženy, a který se nacházel v blízkosti obou rodin, ze kterých mladí manželé pocházeli. Manželský život probíhal v prvním roce klidně. Důvěrný vztah byl otevřen pro život, ale děti nepřicházely. Přišla událost, která narušila klid manželského života: v srpnu 1994, zatímco oba manželé byli na letním bytě, si David zlomil ruku a dostal sádru. Když šel na sejmутí sádry, lékař, který před manžely četl lékařskou zprávu, řekl, že chemoterapeutická léčba, kterou David podstoupil v době dospívání, jej pravděpodobně učinila sterilním. Tato věc Davida velmi překvapila, protože ho nikdo o takovýchto následcích neinformoval.

4. Překvapení a zlost Davida se nejprve obrátila proti ortopédovi, ale žena chce mít jasno. Nejdříve se podrobila ona testu plodnosti a výsledkem bylo, že může mít děti; po velkém naléhání dosáhne toho, že se i její muž podrobí spermatickým testům, ze kterých vyplynula naprostá neschopnost plodit z důvodu azoospermie způsobené chemoterapeutickou léčbou, kterou podstoupil jako léčbu Hodgkinova lymfomu. Stále z iniciativy ženy, oba manželé navštívili lékaře, který Davida v době dospívání léčil. Tento potvrdil, že ve věku třinácti/čtrnácti let byl chemoterapeuticky léčen a protože tato léčba může mít za následek sterilitu byl od rodičů žádán písemný souhlas, před tím, než se započalo s léčbou.

Davidova matka byla tázána na léčení syna a jasně odpověděla, že David podstoupil šest cyklů chemoterapie a po jejich skončení také léčbu ozařováním. Naopak popírá, pokřiveným způsobem, že by věděla, že tato léčba může syna učinit sterilním a následně v průběhu výpovědi potvrzuje, že podepsala souhlas, aby syn podstoupil vyšetření pro stanovení nemoci. (srov. 12/3.6).

5. Tvrdé odhalení mužovy sterility způsobilo hlubokou krizi mezi manžely a tato se časem ještě více prohloubila.

Selhala jedna z velkých tužeb páru: mít děti. Neprozíravý byl návrh manžela, který učinil ženě – umělé oplodnění, od kterého upustili po dvou setkáních ženy se specialisty. Dalším motivem nespokojenosti bylo obviňování ze strany manžela vzhledem k ženě, protože chodil a říkal, že ona nechce mít děti.

Z důvodu těchto nepříjemností upadla Barbieri do depresivního stavu a musela podstoupit psychoterapeutickou léčbu a až po asi čtyřech letech se jí podařilo najít duševní rovnováhu. V tomto bodě žena navrhla rozlučku, která byla manželem přijata s obtížemi.

Po rozluce poznala Barbieri muže, se kterým žije a má s ním dceru a nyní by chtěla uvést do pořádku svůj vztah před svým svědomím a církví.

PRŮBĚH PROCESU

6. Dne 2. června 2000 Annalisa Barbieri předložila žalobu našemu oblastnímu církevnímu soudu...

Advokátu (*omissis ...*) svěřila patronát nad svou žádostí o neplatnost manželství.

Přiložila požadovanou dokumentaci, mezi jiným potvrzení rozlučky po vzájemném souhlasu manželů ze strany Občanského soudu v (*omissis ...*).

Kromě jiného je zde i zpráva o psychologickém zákroku, který podstoupila Annalisa Barbieri v období říjen 1996 – únor 2000 u dr. Francesca Falciani.

7. Dne 9. června 2000 byly dekretem ustanoveny soudní směny. Dne 20. února 2001 byl vydán dekret o přijetí žaloby a předvolání stran k soudu. Dne 27. března 2001 bylo uskutečněno oznámení o soudním řízení za přítomnosti žalující strany a jejího obhájce; v tom samém sídle byl vydán dekret pro formulaci omylu, který byl označen následovně: „zjišťuje se neplatnost vyšetřovaného manželství pro 1) omyl co do vlastnosti obžalované osoby přímo a hlavně vyžadované ženou, žalobkyní, ex kán. 1097 § 2, 2) podvod uskutečněný na ženě, žalobkyni, dle kán. 1098“. Do Akt byla zařazena zdravotní karta Davida DAVOLIO. Dne 3. dubna 2001 byla předvolána k výpovědi žalovaná strana na den 27. června 2001, ale nedostavila se ani neospravedlnila svou nepřítomnost, sezení bylo prohlášeno za zmeškané. Žalující strana byla vyslechnuta 29. června 2001 a následně bylo vyslechnuto šest svědků určených žalující stranou.

8. Dne 30. července 2001 byla znovu předvolána žalovaná strana, která se 5. září 2001 nedostavila. Z nařízení předsedy senátu byly předvoláni rodiče žalované strany; předstoupila a svědčila pouze matka obžalovaného zatímco otec byl z vážných zdravotních důvodů omluven. Předseda senátu navrhl otázky pro znalce a udělil jmenovací dekret. Znalecký posudek byl předložen dne 28. srpna 2002. Následoval dekret o publikaci Akt a tedy uzavření případu. Obhájce svazku zaslal, dne 28. listopadu 2002, své námítky. Dne 7. ledna 2003 advokát žalující strany zaslal „restrictus iuris et facti“. Dne 7. ledna bylo rozhodnuto o výměně obhajob a námitek, na toto odpověděl pouze advokát žalující strany. Dne 20. února 2003 se sešel senát a vyslovil následující rozsudek: „Zjišťuje se neplatnost vyšetřovaného manželství pro 1) omyl co do vlastnosti obžalované osoby přímo a hlavně vyžadované ženou, žalobkyní, ex kán. 1097 § 2, 2) podvod uskutečněný na ženě, žalobkyni, dle kán. 1098“.

In Iure

9. Co se týká omylu kánon 1097 § 2 uvádí: „Error in qualitate personae, etsi det causam contractui, matrimonium irritum non reddit, nisi haec directe et principaliter intendatur“. Svatý Tomáš uvádí: „Quidquid impedit causam de sua natura impedit et effectum similiter. Consensus autem est causa matrimonii ... et ideo quod evacuat consensum, evacuat matrimonium. Consensus autem voluntatis est actus, qui praesupponit actum intellectus. Deficiente autem primo, necesse est defectum contingere in secundo. Et ideo, quando error cognitionem impedit, sequitur etiam in ipso consensu defectus. Et per consequens in matrimonio. Et sic error de iure naturali habet quod evacuet matrimonium“ (Supplementum q. 51, art. 1, in c.). Přísluší, aby vlastnost předmětu omylu byla „dotecte et principaliter intenta“ tak, že kdyby byla zjištěna její nepřítomnost před svatbou, tato by se neuskutečnila. Přítomnost omylu u jednoho z manželů musí být podepřena platnými a přesvědčivými důkazy, takovými, aby vyniklo, že vlastnost byla vyžadována způsobem absolutním a určujícím.

Omyl není možné považovat za existující, jestliže o něm partner věděl ještě před uzavřením sňatku, buď přímo nebo nepřímo, a jestliže se o něm dozvěděl později, je třeba, aby byly učiněny objasňující kroky.

V případě Bruno z 25. března 1994 (vol. LXXXVI str. 167 Rozhodnutí) jsou vyjmenovány vlastnosti, které mohou vážně narušit rodinný soulad a mezi těmito jsou: nemoci fyzické ... sterilita. Jako přednostní prostředky důkazu se uvádějí „medicales testimonii ... chartulae clynicae et peritiae“, kromě jiných událostí a eventualit.

10. Co se týká podvodu, kánon 1098 stanoví: „Qui matrimonium in deceptis dolo, ad obtinendum consensum patrat, circa aliquam alterius partis qualitate, quae suapte natura consortium vitae graviter perturbare potest, invalide contrahit“.

Manželství uzavřené „z podvodu“ je právně neplatné pokud tento podvod byl „dolis causam dans“ tudíž by bez něj by manželství nebylo uzavřeno.

Podvod musí být učiněn úmyslně za účelem vymáčení manželského souhlasu. Může být pozitivní nebo negativní; v této poslední možnosti se rozumí úmyslné zanedbání informovat partnera o vážné nemoci, kterou partner má anebo měl. V upřesnění kánonu 1098 citovaný „coetus“ tak se vyjadřoval „...de dolo sustineri debet, quia respicit casus doli sive positivi, sive negativi. Cum enim agatur de qualitate essentiali pro instaurando consortio matrimoniali, qui caret illa qualitate non potest tacere simpliciter, quia hoc silentium esset dolosum“ (srov. Communicationes 1977 str. 372).

Sterilita „ex jure“ je mezi příčinami, které mohou vážně narušit společný manželský život; opravdu kánon 1084 § 3 uvádí: „Sterilitas matrimonium nec prohibet nec dirimit, firmo praescripto can. 1098“.

Není nutné, aby byl podvod uskutečněn pouze partnerem, ale jakoukoliv jinou osobou, která má podvodný záměr. „Ratio legis“ zákona je soudní ochrana svobody manželů a šťastného manželského soužití, které se má budovat.

11. K důkazu podvodu se může přijít přímo, nebo z vyznání toho, který byl podveden nebo ten, který podvod uskutečnil a toto se může uskutečnit buď v sídle soudu nebo mimo soudní sídlo především v dobách mimo podezření a potvrzeným věrohodnými svědky, nebo způsobem nepřímým, kdy je podvod vydedukován ze způsobu jednání toho, který podvod způsobil nebo toho, který byl podveden.

Je vhodné stanovit vlastnost, pro kterou jedna ze stran se cítí být podvedena a uvedena do omylu.

Je nutné stanovit moment, ve kterém daná vlastnost vede k vážnému narušení rodinného života.

Je vhodné stanovit, zda se opravdu vlastnost objektu podvodu byla zanedbaná a jestliže se toto uskuteční před uzavřením manželství, je třeba stanovit, zda omyl podvodně uskutečněn měl za cíl manželský souhlas.

Bude nutné odhalit, zda ten, který si uvědomí, že byl podvodně uveden do omylu, pohotově reagoval vzhledem k partnerovi s odmítnutím takového nesprávného způsobu jednání.

In factu

12. Nejdříve se prověří Akta případe, které se týkají omylu a podvodu.

V úvodní žalobě žalobkyně uvádí: „Toužila jsem mít rodinu, děti jsou pro mě absolutně důležité, nejen proto že dávají smysl manželskému svazku, ale i z důvodu mého ženství: vždy jsem toužila, přirozeně, mít děti“. Pak pokračuje: „Určitě bych se neprovdala,

kdybych věděla, že David nemůže mít děti, to je jedna podmínka, bez které bych se určitě neprovdala, navíc také proto, že náš vztah byl ještě před uzavřením sňatku trochu považován za „jistý“ Určitě by tento závažný fakt přinutil alespoň jednoho ze dvou k jasnému rozhodnutí o naší budoucnosti, a pro mě by to jistě bylo ne: neprovdala bych se bez možnosti mít děti ... pro mě omyl, do kterého jsem spadla byl podstatný, co se týká kvality manželství, schopnosti mít děti, bylo zásadní“.

Žalující strana, Annalisa Barbieri, vystoupila se svou výpovědí u soudu a uvedla: „Vyvolala jsem tento případ, protože během manželského soužití, jsem se dozvěděla o skutečnostech, které kdyby mi byly známy dříve, neprovdala bych se“ (3/2). Následuje to, co sv. Tomáš dokládá: „Quando error cognitionem impedit, sequitur etiam in ipso consensu defectus“.

Paní Barbieri věděla, že manžel trpěl vážnou nemocí a podstoupil periodickým vyšetřením, ale když se chtěla dozvědět více setkávala se s nepřátelstvím a vyhýbavostí jak ze strany tehdejšího snoubence tak budoucích zatvrzelých tchánů, kteří v přehnané rezervovanosti nepřipustili, aby snoubenka jejich syna překročila práh domu dříve než budou oddáni.

13. Manželský plán obou snoubenců předpokládal, že z jejich manželského spojení vzejdou děti. Svatba se uskutečnila v kostele s dispensem z důvodu rozdílnosti náboženství, protože snoubenec nebyl pokřtěn. Obřad byl skoro bez účastníků z důvodu určité averze ze strany jak Davida, tak jeho rodičů, kteří by dali přednost pouze občanskému sňatku.

Manželské drama nastalo náhodou v prvním po jednom roce po svatbě, když si manžel zlomil ruku a lékař ortopéd manželům odhalil ze zdravotní karty, kterou měl, že David je s velkou pravděpodobností sterilní. Odtud pramení vyšetřování, ze kterého vyplynula úplná sterilita muže jako následek chemoterapeutické léčby, kterou podstoupil ve věku třinácti let, kdy onemocněl Hodgkinovým lymfomem.

14. Žena jasně dokládá, že vždy dychtěla mít v manželství děti: „Manželství bez dětí nemá pro mě smysl. Děti jsem měla vždy velmi ráda ... i když jsem ho měla ráda, nikdy bych si jej nevzala, i kdybych se tuto věc dozvěděla na poslední chvíli, protože, jak jsem řekla, děti jsou pro mě v manželství podstatné“ (3/7).

Matka žalobkyně potvrzuje tuto vůli jasně její dcerou odhalenou: „Jsem si jista, že moje dcera, i když měla Davida ráda, kdyby se dozvěděla, že nemůže mít děti, určitě by si jej nevzala, protože pro ni děti byli všechno“ (5/ex offa).

Svědkové na jasnou otázku vyšetřujícího soudce jestli by Annalisa, kdyby věděla, že její budoucí manžel je sterilní, si ho stejně vzala, jednomyslně odpovídají: určitě by si jej nevzala (srov. zasedání 4, 6, 7, 9: ex offa).

15. Návrh manžela na umělé heterologické oplodnění vyvolalo mezi manžely stav napětí, protože manželka takovéto řešení odmítla. Manžel veřejně prohlašoval, že je to jeho žena, kdo nechce mít děti, aniž by upřesnil, že je sterilní, zatímco žena snášela pokoření neúplné pravdy. Z tohoto běhu skutečností došlo u ženy k psychologickému otřesu, a z jeho důvodu podstoupila terapii u psychologa. Když se z tohoto stavu dostala a znovu našla duševní rovnováhu, rozhodla se pro rozvod.

Může se učinit závěr, z Akt případu, že jasně vyplývá, že oba partneři nevěděli o neplodnosti muže a že se o tom dozvěděli náhodou až po svatbě.

Žalobkyně dokládá, že po dětech toužila tak moc, že kdyby se dozvěděla, že její partner je sterilní i těsně před svatbou určitě by si jej nevzala a svědkové to jednohlasně potvrzují.

Absolutní sterilita partnera, ke které došlo ještě před svatbou je potvrzena ze zdravotní karty.

Nevědomá sterilita je vlastnost, která může vážně narušit rodinný soulad, jak nastalo v tomto případě. Omyl ohledně manželovy neplodnosti se týká vlastnosti žalobkyní přímo a hlavně vyžadované.

16. Co se týká podvodu, žalující strana dokládá: „První rok manželství proběhl docela klidně; problémy nastaly ani ne po uplynutí jednoho roku, když jsme se rozhodli udělat testy plodnosti.

Tehdy se projevila krutá realita: David, po chemoterapeutické léčbě, kterou prodělal v době dospívání z důvodu vážné nemoci, se stal neplodným. Neexistovala pro nás žádná možnost mít děti přirozenou cestou.

Svět se mi zhroutil, i když jsem se snažila krizi překonat a nepřenášet na Davida tento problém.

Tato zpráva však způsobila mezi námi rozkol, který se časem prohluboval, až se stal nevyřešitelným.

Začala jsem se cítit podvedena, ne tolik Davidem, který problém ignoroval, jako spíše jeho rodinou, která pravděpodobně si byla vědoma skutečnosti, že syn nemůže mít děti; proč nám to neřekli před sňatkem? ... určitě bych si Davida, kdybych věděla, že nemůže mít děti“ (žaloba).

Žalující strana nás dále informuje o příliš rezervovaném postoji, který k ní měli rodiče Davida „Drželi mě mimo svůj domov až do doby, kdy jsem se stala Davidovou ženou“ (3/4). „Před sňatkem jsem věděla, že David prodělal vážnou nemoc, a že chodil na periodické kontroly. Více jsem nevěděla, dokonce ani jméno této nemoci. Když jsem se snažila dozvědět více o této nemoci, nedostala jsem žádnou odpověď; nikdy jsem s tchánou nemluvila o Davidově nemoci, protože mi David výrazně zakázal mluvit s jeho rodiči o těchto otázkách“ (3/4).

17. Z toho, co je uvedené výše lze vyvodit, že žalobkyně byla zatajena nejen neplodnost snoubence, ale také druh nemoci. Přehnaná zdrženlivost jeho rodiny opravňuje k myšlence, že budoucí tchánové nechtěli aby se vědělo, a aby nevyšlo nic najevo ohledně povahy nemoci, kterou David prodělal v době dospívání.

Pouze po svatbě, a úplně náhodou, se projevila dramatická situace: „Pokoušeli jsme se mít děti, ale nepřicházely ... rok po svatbě, kdy si během prázdnin v srpnu 1994 David zlomil ruku. Když šel na sundání sádky, lékař pročítal jeho zdravotní kartu a zjistil, že chemoterapeutická léčba, kterou jako chlapec podstoupil, jej s velkou pravděpodobností učinila sterilním. Co překvapilo lékaře ortopéda bylo, že mu David řekl, že ho nikdo o této skutečnosti neinformoval.

David se velmi rozzlobil a řekl, že ortopéd nemůže nic vědět o problémech týkajících se plodnosti; následně, na mé naléhání se rozhodl podstoupit testům plodnosti. Tyto potvrdily neschopnost plodnosti Davida z důvodu „azoospermia“, která byla následkem chemoterapeutické léčby, kterou můj manžel podstoupil z důvodu léčby Hodgkinova lymfomu.“ (3/6).

18. Je to stále žena, která se snaží poznat do hloubky skutečnost a proto „jsme se já a můj manžel odebrali k lékaři, který léčil Davida, když byl chlapec a který jej vystavil

léčbě, která jej nakonec učinila sterilním. Při té příležitosti nám dotyčný lékař řekl, že když David ve věku 13/14 let onemocněl, rodiče podepsali zplnomocnění k chemoterapeutické léčbě svého syna, léčbě, která mohla způsobit sterilitu. Proto jsem došla k názoru, že Davidovi rodiče věděli, že z našeho manželství nevzejdou děti“ (3/6).

Byl to manžel, který zakázal manželce vnést úplné světlo a zeptat se rodičů.

Pro ženu nastalo poslední kalváriím. Manžel navrhl umělé oplodnění eterologa, která ona, z důvodů více než ospravedlnitelných, odmítla. Manžel veřejně připisoval ženě, že nechce mít děti, a z celé události byla tak rozrušená, že musela podstoupit psychoterapeutickou léčbu. Když, po léčbě, znovu našla duševní rovnováhu, požádala a dosáhla, i když s obtížemi, rozvodu dohodou.

19. Svědkové potvrzují stav věci.

Otec svědkyně vypovídá: „Já, ještě před sňatkem, jsem nevěděl nic o nemoci, kterou byl David v dospívání zasažen ani o její léčbě; tudíž jsem nevěděl ani o následcích této léčby“ (4/3). Svědek potvrzuje jak se událo odhalení neplodnosti manžela dcery a šetření, které manželé učinili u lékaře, který Davida léčil a dodává: „Davidovi rodiče drželi toto v tajnosti, i před Davidem, proto má dcera ani David, když se vzali nic nevěděli“ (4/5).

I matka žalobkyně potvrzuje tyto události (zasedání 5 passim). Jedna přítelkyně svědkyně potvrzuje, že věděla o této smutné události ohledně Davidovy sterility a následném šetření, které chtěla Annalisa a o zamlčení ze strany jeho rodičů (6/7).

Manžel této poslední svědkyně potvrzuje její výpověď (7/7).

20. Clea Cassani, matka žalovaného, prohlašuje: „Vím o nemoci, kterou byl můj syn zasažen ve věku 14 let: Hodgkinův lymfom, z důvodu léčby podstoupil šest cyklů chemoterapie a po jejich skončení jeden cyklus ozařovací léčby. Lékaři nám neřekli, že by léčba mohla mít následky v oblasti plodnosti našeho syna, naopak nám řekli, že při léčbě ozáření učinili všechna opatření, aby byla ochráněna plodnost našeho syna“ a dodává: „Chci poznamenat, že tato léčba byla provedena před 22 lety. Nevzpomínám si, že bych byla žádána o souhlas k léčbě“ (12/3). Je zvláštní, že svědkyně si pamatuje s absolutní přesností šest cyklů chemoterapie a také terapii ozařováním, ale pak dodává, že uplynul dlouhý čas a nevzpomíná si, že by byla tážána na oprávnění k aplikaci takovéto riskantní léčbě. Ve výslechu dále prohlašuje: „Určitě jsme podepsali, aby David podstoupil vyšetření k diagnostikování nemoci, kterou byl zasažen, vyšetření byla převážně útočná“.

Je to poloviční přiznání, když zvážíme především to, že syn se nacházel v nebezpečí života, oprávnění provést jakoukoliv léčbu i s nežádoucími následky je omluvitelná a pochopitelná, přesto nemluvit se snoubenkou syna o jeho vážné nemoci a léčbě, kterou podstoupil jejich syn, toto samo znamená vážné zanedbání, jehož odhalení během svatby přineslo ztroskotání manželství.

21. Na přesnou otázku: „Můžeme tedy soudit, že ošetřující lékaři informovali rodiče o nebezpečí, že David bude sterilní“ znalec odpovídá: „Ve vyšetřovaném případě stojíme před chemoterapií, léčbou, která není jistě „banální“ nebo běžná (jako například léčba infekční nemoci antibiotiky), ale delikátní a vážná vzhledem k možným komplikacím jak *quoad vitam* tak *quoad valetudinem*. Je třeba vzít do úvahy, že před zahájením léčby lékaři s Davidovými rodiči provedli informační rozhovor, během kterého jim byly oznámeny rizika a možné komplikace chemoterapie, mezi kterými je také sterilita“ (odpověď na třetí otázku).

Na otázku, zda léčba, kterou David Davolio podstoupil může způsobit sterilitu, znalec odpovídá: „Schopnost chemoterapie způsobit vážné ohrožení tvorby spermat s progresivní holigospermia (což je snížení koncentrace spermií ve spermatické tekutině) až k azoospermii (což je úplná absence spermií ve spermatické tekutině) je dobře dokumentována v literatuře; zvláště schéma MOPP (použité při vyšetření) je schopné způsobit azoospermii u vysokého procenta léčených mužů. Spojení radioterapie s polichemoterapií (jak bylo učiněno u Davolio) geometricky zvyšuje toxicitu na zárodkových buňkách, s výsledkem vedoucím skoro pravidelně k azoospermii“ (odpověď na čtvrtou otázku).

22. Jak bylo předem uvedeno, žalující strana jasně prohlašuje, že jí byl učiněn podvod ze strany rodičů manžela. Svědectví se shodují s tvrzením žalobkyně. Chybějící vlastnost u partnera, což je manželova schopnost plodit, skutečně narušila manželský soulad. Obhájce svazku ve svých pečlivých námitkách žádá negativní odpověď podepřenou nepřímým důkazem, který se nejeví jasný a jednoznačný (srov. č. 14). Ve skutečnosti, jak je dokumentováno v Aktech, reakce podvedeného byla účinná, a jak to bylo možné, včasná.

VÝROK

Po pozorném zhodnocení a přesném zvážení, v právu a faktech, uvedených důkazů,

My níže podepsaní soudcové

Při kolegiálním zasedání, majíce na mysli pouze Boha a vzývajíce jméno Pána, jsme se na pochybnost o smlouvě rozhodli odpovědět a skutečně odpovídáme SOUIHLASNĚ co se týká KONSTATOVÁNÍ neplatnosti manželství vyšetřovaného z důvodu omylu jedné vlastnosti na straně ženy - žalobkyně a podvodu uskutečněného na ženě žalobkyni.

Kromě toho stanovujeme, aby tento náš konečný rozsudek první instance byl znám všem oprávněným dle zákona.

Aby se tento rozsudek stal platným, musí být potvrzen vyšším soudem.

..., 20. února 2003.

Soudcové

(omissis...) Předseda a referující

(omissis ...) Soudce

(omissis ...) Soudce

(omissis ...) Kancléř

- Publikování rozsudku (09.12.2003)

Případ N.M. BARBIERI / DAVOLIO

DRUHÝ STUPEŇ

- NÁMITKY OBHÁJCE SVAZKU

Skutková podstata

Annalisa Barbieri, ve věku 27 let se v roce 1993 provdala za Davida Davolio, který měl skoro dvacet osm let, ve farnosti (*omissis ...*).

Oba mladí lidé přistoupili k sňatku, když jejich vztah trval deset let. Zasnoubení proběhlo klidně a žádná krize nenarušila jejich citový vztah.

Manželský život probíhal v prvním roce klidně až do doby, kdy následkem lékařského odhalení Annalisa Barbieri objevila, že je manžel sterilní, což byl následek léčby, kterou podstoupil z důvodu vážné nemoci v době dospívání. Vztah manželů byl vážně otřesen, především na straně ženy, která byla velmi zklamaná ve své velké mateřské touze. Toto mělo odezvu i na úrovni psychologické a po několik let byla psychoterapeuticky léčena. Soužití se stávalo stále těžším, až z iniciativy Annalisy Barbieri došlo k rozvodu, kterou byl potvrzen jako rozvod dohodou v roce 1999.

Žaloba byla podána k soudu (*omissis ...*) 02-06-2000 se žádostí o neplatnost z důvodu omylu na jedné vlastnosti žalovaného, která byla hlavně a přímo vyžadována ze strany ženy, žalobkyně v případě, ve smyslu kán. 1097, § 2, CIC.

Rozsudkem z 20-02-2003 bylo manželství prohlášeno za neplatné z důvodu „omylu na jedné vlastnosti ženy žalobkyně a z podvodu uskutečněného na ženě žalobkyni.“

Oblastními církevnímu soudu ... byla předána akta, ve smyslu kán. 1682, níže podepsaný obhájce svazku byl vyzván k předložení námitek.

Co se týká kompetence soudu první a druhé instance, nejsou vzneseny námitky.

Co se týká postupu soudu ..., jeví se poněkud zvláštní formulace omylu (str. 29). Zatímco v žalobě a v komunikaci částí oznámení o sporu se upřesňuje, že neplatnost se žádá z důvodu „omylu na jedné vlastnosti ženy“, v místě oznámení o sporu a shoda o omylu, bez jakékoliv formální žádosti ze strany žalobkyně a jejího obhájce, e bez jakéhokoliv požadavku samotného soudu – vždy přítomni žalobkyně a její obhájce -, je omyl rozšířen také na „podvod uskutečněný na ženě, dle kán. 1098“. Neuvádí se ani, zda omyl byl určen *ex offio*. Nenacházím vysvětlení pro pochopení změny v tomto bodě tak významného pro proces. Kán. 1513 § 1 uvádí, že termíny sporu mají být stanoveny na základě požadavků a námitek stran.

IN DIRITTO

Rozsudek první instance souhrnně uvádí (ani dvě složky) nauku a jurisprudenci na dvou předmětech neplatnosti, na kterých soudce běžně činí větší odkazy jak pro novou kanonickou formulaci týkající se omylu na jedné vlastnosti přímo a hlavně vyžadované, jak pro podvod, který se jeví jako inovace kanonické kázně. Nepředpokládám nic doplnit nebo upřesnit, přesto v části skutku si dovolím učinit výhradu, která se týká omylu.

IN FATTO

Zdá se, že skutková podstata nabízí jasné prvky týkající se omylu *qualitate personae* a utrpeného podvodu. V podstatě nejsou rozpory v tom, co je nabídnuto vyšetřováním.

Přesto si dovolím předložit pochybnosti vzhledem k oběma uvedeným předmětům neplatnosti.

OMYL NA VLASTNOSTI OSOBY

Zdá se mi, že důležité položit otazník, zda se může mluvit o omylu co se týká neplodnosti/plodnosti v manželství. Domnívám se, že objektivně ten, kdo se žení nemůže si být nikdy jistý o plodnosti vlastní nebo druhého nebo o vzájemné komptabilitě v systému plodnosti. Jestliže jsou osoby pravdivé, ví že vždy riskují nebezpečí nemít děti. Nemůžeme si tedy myslet, že došlo k omylu, protože neplodnost se může přihodit v každém manželství a v žádném oddílu kodexu se nemluví o tom, že neplodnost zabraňuje manželství, dokonce se mluví o opaku. V kán. 1084, § 3 se uvádí: „Neplodnost manželství nezakazuje, ani nezneplatňuje, při zachování kán. 1098“. Je evidentní, že kán. 1084, zatímco jasně ukazuje na sterilitu podvodně zamlčenou, se nezmiňuje o omylu týkajícího se sterility. Je zřejmé, že podvod týkající se sterility je vážný čin ve vztahu k omylu ohledně sterility. Jestliže se zákonodárce snaží ochránit partnera před mala voluntas druhého a to vyjádří, mělo by se „a minori“ vyloučit, že se sterilita může týkat také omylu.

Vím dobře, že nauka a jurisprudence to naopak povolují a obhajoba žalobkyně a samotný rozsudek soudu ... se o tom zmiňují. Domnívám se však, že toto není v souladu s církevní kázní, která nikdy nechtěla vidět ve sterilitě důvod k neplatnosti manželství. Historie církve uvádí výstražné a bolestné případy, které nemá cenu znovu vyvolávat. Dovolím si však uvést, že i v případech budících rozruch byla plodnost přímo a hlavně vyžadovaná, jednalo se například o panovníky, kteří chtěli zajistit nástupce vlastní rodině. Řekne se, že v těch dobách nebylo jasné kanonické ustanovení o těchto věcech. Vidím však, že nyní chce nauka spojit vlastnost přímo a hlavně vyžadovanou s přirozeným právem ... Taková eventualita mohla tehdy být použita i v minulosti a jak to, že nebyla aplikována?

Kromě jiného víme, že dnes v určitých kulturách není přijatelné pomýšlet na manželství bez dětí (představme si africkou mentalitu) a jak církev usiluje, aby byla pochopena hodnota vlastního manželství, bez ohledu na to, zda je vztah plodný či ne. Jestliže přijmeme hypotézu, že i sterilita může být omylem u osoby, protože plodnost je vlastnost přímo a hlavně vyžadovaná, v takových situacích se musíme smířit s prohlášením neplatných všech neplodných manželství.

Ve skutkové podstatě vyšetřování nepochybuji o tom, že žalobkyně nesmírně toužila po plodném manželství. Akta to dobře vyjadřují: stačilo by se podívat jen na negativní vlivy na úrovni psychologické, které zasáhly žalobkyni při odhalení mužovy neplodnosti. Nezdá se mi však, že žalobkyně byla stejně tak pozorná k odhalení všech karet ve hře před uzavřením manželství. Je pravda, že žalovaný měl strach odhalit povahu své nemoci. Ale žalobkyně věděla, že se jednalo o vážnou nemoc. Předmanželská návštěva obou, by byla logická: jestliže snoubenci chtějí být k sobě navzájem poctiví, nic jim v tom nebrání. Věc se stává ještě více doporučitelná, jak je uvedeno ve skutkové podstatě, z důvodů odkazů na minulost a abychom se vyhnuli nepříjemným překvapením v budoucnu.

Žalobkyně tvrdí, že nebyla informována ani o typu nemoci, na kterou se David Davolio dlouhodobě léčil. Věděla, však, že se jednalo o věc spíše vážnou, alespoň z důvodu dlouhé léčby, kterou mladík podstoupil. Je možné, že neměla žádnou pochybnost, ona, která je „bioložka“?

Žalovaný, při setkání se znalcem jmenovaným soudem, v dokumentaci předložil také osvědčení o úplném uzdravení. Takovéto osvědčení, vyžádané žalobcem se obrací:

„ke všem, které toto osvědčení může zajímat“. Osvědčení je datováno 8. ledna 1993, devět měsíců před uzavřením manželství. Není zbytečné myslet, že tento dokument byl vyžádán vzhledem k uzavření manželství, i pro vyjasnění a uklidnění Annalisy Barbieri. Je předvídatelné, že takovéto osvědčení bylo ukázáno zainteresované a že tímto způsobem byla dívka informována nejen o kompletním uzdravení snoubence, ale i o typu nemoci, kterou prodělal. V dokumentu se jasně mluví o „Hodgkinovu lymfomu“. Odhalení oprávněně by mělo Annalisu Barbieri učinit informovanou alespoň o závažnosti nemoci, kterou David Davolio podstoupil.

PODVOD

Považuji úmysl podvodu za nepřiliš jasný, jak je uvedený v rozsudku. Omyl se netýká jen informovanosti anebo neinformovanosti rodičů Davida Davolio ze strany lékařů. I já souhlasím s tím, že byli informováni, alespoň ústně. Je třeba se ale také zeptat jestli byli schopni v té době pochopit jak vážnému nebezpečí byl jejich syn vystaven, když podstoupil chemoterapeutickou a radiologickou léčbu, a toto pak zamlčeli před zainteresovaným. Tato těžkost je dobře vyjádřena znalcem ex offio: „...nesmí se zapomenout, že diagnóza nádorové nemoci u dospívajícího člověka je pro rodiče vždy dramatická chvíle, charakterizovaná vysokou emotivností a prožíváním úzkostí při uskutečňování velmi důležitých a nejistých rozhodnutí. V těchto podmínkách je možné, že informace a komunikace jsou převáděny jinam a v problematických naléhavých chvílích, jako prognóza *quoad vitam*, je implicitně chemoterapií vyvolán strach z eventuální hospitalizace a utrpení. Jinými slovy je třeba zvážit nejen schopnost komunikace lékařského personálu, ale také schopnost pacienta (nebo v tomto případě příbuzných) naslouchat zprávě, která není nikdy pouze chladnou informací, ale vždy s sebou nese znaky emoce a hluboké vnitřní prožitky“ odpověď na pátou otázku).

Máme-li na mysli tyto úvahu, považuji za velmi pochybný úmysl podvodu spáchaného rodiči Davida Davolio. Stavím se proti schválení rozsudku první instance, ve smyslu kán. 1682 § 2, pro oba předměty neplatnosti zde uvedené.

S posvátnou úctou,
10-03-2004

Obhájce svazku

- POTVRZUJÍCÍ DEKRET

OBLASTNÍ CÍRKEVNÍ SOUD A ODVOLÁNÍ ...

Odvolání: **BARBIERI – DAVOLIO**

Ve jménu Pána. Amen.

V XXVI. roce pontifikátu jeho svatosti Jana Pavla II., dne 28.07.2004, ctihodní
(*omissis ...*)   Předseda
(*omissis ...*)   Soudce
(*omissis ...*)   Soudce

V případě neplatnosti manželství uzavřeného 04.09.1993 ve farnosti (*omissis ...*),
(diecéze Pesaro),

Mezi

Barbieri Annalisou, žalující stranou, narozena v Pesaru 21.04.1966 a bydlištěm v
(*omissis ...*), zastoupenou a obhajovanou advokátem (*omissis...*);

Davolio Davidem, žalovanou stranou, narozeným v Pesaru 21.12.1965 a bydlištěm v
(*omissis ...*), stojícím před soudem sám;

Po shlednutí rozsudek vydaný oblastním soudem ... první instance 20.02.2003 a
předán tomuto soudu 23.02.2004, kde dokládá neplatnost manželství z důvodu omylu
na jedné vlastnosti na straně ženy a podvodu na ní spáchaném;

Po zvážení námitek obhájce svazku našeho soudu, ct. (*omissis ...*);

Po shlednutí kán. 1682 § 2, CIC;

Vydali následující potvrzující dekret v sídle odvolání.

SKUTKOVÁ PODSTATA

Po deseti letech šťastného zasnoubení, Annalisa Barbieri a David Davolio se vzali.
Zpočátku byl manželský život pozitivní, ale byl vážně otřesen, když Annalisa objevila, že
manžel jí nemůže učinit matkou.

Toto odhalení mělo odezvu i na úrovni psychologické, takže se rozhodla pro
rozvod potvrzený občanským soudem dne 09.11.1999.

Dne 02.06.2000 předložila paní Annalisa Barbieri soudu ... žádost o prohlášení
neplatnosti svého manželství z důvodu omylu na jedné vlastnosti ženy a podvodu na ní
spáchaném. V rozsudku ze dne 20.02.2003 soud první instance považoval předložené
motivy za základní.

PRŮBĚH PROCESU DRUHÉ INSTANCE

Po té co obdržel náš soud všechnu dokumentaci týkající se vyšetřování první
instance, s doporučeným dopisem ze dne 05.03.2004 (pro žalovanou stranu AR č. 165-4,
obdržený dne 18.03.2004) bylo ustanoveno soudní kolegium pro strany, které byly
vyzvány, aby v průběhu 20 dnů předložily námítky a eventuální poznámky nebo žádosti
týkající se této fáze odvolání. Strany nezasáhly.

Obhájce svazku našeho soudu řádně předložil své námítky, ve kterých se staví
proti okamžitému potvrzení rozsudku první instance.

Nyní je na našem kolegiu rozhodnout zda potvrdit rozsudek prvního stupně
schvalovacím dekretem nebo kauzu převést do normálního postupu druhé instance.

In Iure

Ve smyslu kán. 1617 se odročuje jak je vyjádřeno v profilu nauky a jurisprudence odvolacího výroku.

In factu

1. Přes chybějící výpověď žalované strany, příspěvky svědků a především důkazů dokumentace (příslušně interpretované a vyličené znalcem povoláním soudem ke konzultaci, a na jehož sbírce a četbě spolupracoval David) se zdají dostatečně solidní a objektivní, takové, že poskytují tomuto kolegiu morální jistotu nezbytnou pro potvrzení rozhodnutí první instance.

2. Kolegium se se zvláštní pozorností zdrželo u přezkoumání pečlivých námitek a protestů obhájce svazku našeho soudu.

Píše: „ten, kdo se žení nemůže si být nikdy jistý o plodnosti vlastní nebo druhého nebo o vzájemné komptabilitě v systému plodnosti.... nemůžeme si tedy myslet, že došlo k omylu ... protože neplodnost se může přihodit v každém manželství a v žádném oddílu kodexu se nemluví o tom, že neplodnost zabraňuje manželství“. Ale poznamenáváme, že v případě testu neplodnosti nezáviselo na neznámých přirozených faktorech, ale na určité okolnosti, která byla známa tomu, který ji prožil spolu se čtrnáctiletým Davidem během dlouhého a dramatického období jeho boje s vážnou nemocí.

Obhájce svazku, i když věděl že odhalení neplodnosti manžela mělo vážnou psychologickou odezvu u ženy, vytváří předpoklady, že – v procesu – nechala ve stínu něco, co věděla o zdraví snoubence. Vskutku věděla, že trpěl vážnou nemocí a tedy by bylo dobré požádat o předmanželskou prohlídku. My se domníváme, že pravděpodobná naivita Annalisy usnadnila omyl a podvod, ale myslíme, že tyto dvě skutečnosti jsou spojeny také s osobou toho, kdo je utrpěl a soudce musí zhodnotit poměr, který vznikl mezi akcí a tím, kdo zaplatil za následky. Ne nadarmo se často mluví o podvodném omylu, kde se nemůže jasně rozlišit zda je více rozhodující síla podvodu nebo slabost chybujícího.

3. Z Akt vyplývá s dostatečnou jasností, že chování žalovaného a jeho rodičů bylo spíše vyhýbavé (věc z lidského hlediska pochopitelná) a neumožnilo Annalise, aby se dostatečně obeznámila se situací v celé její konkrétnosti. Annalisa hořce komentuje: „Drželi mě mimo svůj domov až do doby, kdy jsem se stala Davidovou ženou“ (3/4).

4. Zdá se, že dokument o uzdravení předložený mladé snoubenkyni devět měsíců před manželstvím nemůže být hodnocen jako vyčerpávající před požadavky absolutní jasnosti, která má být před manželstvím, které je životním rozhodnutím, ve kterém se jedna osoba dává s důvěrou a navždy do rukou druhé. Uzdravení se týká nemoci, ale ne následků, které tvoří – v případě – omezení ne na zdraví, ale na plodnosti.

Žena chtěla uzavřít manželství, aby vytvořila rodinu obdařenou i dětmi. Tato vůle, která by se mohla stát zbytečnou z jiných nezvažitelných existenčních událostí, v případě je frustrovaná manipulací – opakujeme, učiněnou ne ze zloby – pravdy, která byla Annalisiným právem znát s absolutní jasností před tím než bylo učiněno rozhodnutí o sňatku. Kdyby toto nastalo, nebyl by omyl ani podvod. Annalisa vzpomíná: „Když jsem se snažila dozvědět více o této nemoci, nedostala jsem žádnou odpověď ... David mi před manželstvím zakázal mluvit s jeho rodiči o těchto otázkách“ (3/4).

5. Jedno z hlavních kritérií důkazu omylu a/nebo podvodu je to, jak reaguje v momentě, kdy se dozví pravdu ten, který učinil omyl nebo se cítí podveden. Nuže, v případě, zpráva o neplodnosti manžela způsobila u ženy nezhojitelnou ránu, jak příhodně zdůraznil rozsudek první instance (č. 17-19).

6. Považujeme za neúčinné dlouze mluvit o tom, zda David opravdu mohl nebo musel znát podrobnosti klinické typologie nemoci, kterou měl a o opravdových následcích podstoupené léčby. Je dosvědčeno, že se tak nestalo a, můžeme se i divit, musí se věc přijmout. Ani nám se nezdá, že toto zjištění hřeší naivitou.

Zajisté jeho rodiče by mu o tom měli říci a jeho prostřednictvím umožnit snoubenkyni, aby si mohla svobodně zvolit, jak bylo již podotknuto. Ale převládá přehnaně ochranný postoj Davidových rodičů. Nikdo však nemůže potvrdit, že jejich úmysl nebyl veden (přehnanou) láskou.

Uvedené skutečnosti, pečlivě zvážené, jak v právu tak ve skutku, my soudcové shromáždění v tomto soudním zasedání, majíce před očima pouze Boha a vzývající jméno Krista, tímto naším

DEKRETEM

prohlašujeme, stanovujeme a definitivně dokládáme, že:

„Potvrzující rozsudek první instance je potvrzen, protože se zjistila vyšetřováním neplatnost manželství pro omyl ve vlastnosti na straně ženy a podvod na ní učiněný“.

Dáváme příkaz komu přísluší oznámit a poslat k provedení tohoto Dekretu dle posvátných kánonů.

..., 28.07.2004

(omissis ...)

Předseda

(omissis ...)

Soudce

(omissis ...)

Soudce

(omissis ...)

Notář

Tento dekret, který potvrdil rozsudek první instance, vstupuje ihned v platnost dle kán. 1684. Je tedy právem paní **Barbieri Annalisy**, uzavřít nový sňatek, pokud nebude žádná jiná kanonická překážka.

Tento dekret může být napadnutý u Římské rotě pouze s novými a závažnými důkazy předloženými v propadné lhůtě třiceti dnů od podání, dle kán. 1644.